

SPRAWOZDANIA

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA „PRAWO RZYMSKIE JAKO FUNDAMENT EUROPEJSKIEJ KULTURY PRAWNEJ: DOŚWIADCZENIA UKRAINY I POLSKI”, LWÓW, 9-10 KWIETNIA 2019 R.

W dniach 9-10 kwietnia 2019 r. na Wydziale Prawa Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Prawo rzymskie jako fundament europejskiej kultury prawnej: doświadczenia Ukrainy i Polski”. Wydarzenie stanowiło efekt współpracy Katedry Historii Państwa, Prawa i Doktryn Polityczno-Prawnych Lwowskiej *Alma Mater* oraz Katedry Prawa Rzymskiego KUL. Konferencja stworzyła niepowtarzalną okazję do podjęcia dialogu przedstawicieli środowiska romanistów obu krajów oraz zaprezentowania prowadzonych równolegle badań. Międzynarodowy charakter spotkania pozwolił spojrzeć na zagadnienia związane z prawem rzymskim z różnych perspektyw, uwzględniając przy tym wątki wspólne dla naszej kultury prawnej. Językami obrad były: ukraiński, polski i angielski.

Pierwszego dnia zaplanowano trzy sesje, podczas których referaty wygłosili uczeni z Ukrainy i Polski. Konferencja rozpoczęła się punktualnie o godzinie 9:00, a przybyłych do audytorium przywitali: prof. Ihor Bojko oraz prof. Maciej Jońca. Obaj wstępnie podkreślili doniosłość wydarzenia naukowego, które na wydziale prawa Uniwersytetu Lwowskiego dotychczas nie miało precedensu. Po raz pierwszy uczestnicy z Ukrainy i Polski spotkali się w murach lwowskiej wszechnicy, by wymienić doświadczenia na temat tradycji prawa rzymskiego w obu krajach. Podczas pierwszej sesji, której przewodniczył prof. Ihor Bojko, wystąpili kolejno: prof. Maciej Jońca, omawiający kwestię nauczania prawa rzymskiego w dzisiejszej Polsce oraz dr Hanna Fedushchak-Paslavska,

która scharakteryzowała rolę prawa rzymskiego w procesie kształtowania świadomości prawnej współczesnego ukraińskiego prawnika. Drugą sesję otworzył referat dr. Andriya Kovala pt. „Działalność prawników rzymskich jako podstawa rozwoju europejskiej instytucji adwokatury w Ukrainie”. Głos zabrały również dr Bożena Czech-Jeziarska z Lublina, omawiająca trudne początki prawa rzymskiego w pierwszych latach Polski powojennej oraz dr Vira Kachur z Kijowa, która podzieliła się ciekawymi spostrzeżeniami na temat miejsca prawa rzymskiego w sferze szeroko rozumianej kultury prawnej. Trzecią, a zarazem ostatnią sesję, której moderatorem był prof. Maciej Jońca, rozpoczęło wystąpienie dr. Volodymyra Kakhnycha, omawiającego historię nauki i nauczania prawa rzymskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lwowskiego (1784-1918). Kolejny prelegent, dr Wojciech J. Kosior, przedstawił interesujący referat pt. „Wpływ prawa rzymskiego na akty oskarżenia w Polsce i Ukrainie. D. 48, 2, 3 – art. 332 k.p.k. – ст. 291 КПК”. Dr Marian Bedrji przybliżył cechy prawa zwyczajowego w opiniach jurysprudencji rzymskiej i w doktrynie współczesnej. Ostatni z odczytów przedstawił dr Grzegorz Nancka, który scharakteryzował poglądy lwowskiego uczonego Marcelego Chlamtacza na naturę kontraktu pożyczki. Miłym zakończeniem obrad stało się słowo, jakie do uczestników skierował afiliowany przy Europejskim Trybunale Praw Człowieka mec. Taras Pashuk.

Drugi dzień obrad należał do „młodzieży”. W prestiżowej sali Rady Wydziału referaty wygłosili studenci i doktoranci. Ich wystąpienia, podobnie jak w pierwszym dniu konferencji, podzielono na trzy sesje. Mgr Anna Petriv przedstawiła kwestię miejsca prawa rzymskiego w procesie dydaktycznym Ukraińskiego Uniwersytetu Wolnego, o. mgr Karol Adamczewski OFM omówił rolę Pisma Świętego w wykształceniu się procesowej zasady *testis unus, testis nullus*, mgr Bohdan Hutiv przeanalizował wpływ prawa rzymskiego na system prawny Watykanu, a Michał Lewandowski dokonał porównania małżeństwa rzymskiego i współczesnego. W drugiej sesji wystąpili: Marlena Przygoda, która wygłosiła referat „Wpływ prawa rzymskiego na prawo międzynarodowe w myśli Alberico Gentilego”, mgr Taras Halaburda, który omówił wpływ prawa rzymskiego na austriackie ustawodawstwo o procedurze karnej

XIX wieku. Karolina Gaś zaprezentowała referat „*Patria potestas* a władza rodzicielska”, Natalia Klochko zwróciła uwagę na znaczenie prawa rzymskiego dla prawników, a Natalia Dubiel opowiedziała o testamencie holograficznym w prawie rzymskim i we współczesnym prawie polskim. W trzeciej sesji wzięli udział Olena Boliukh, która omówiła wpływ tradycji prawa rzymskiego na regulacje stosunków karnoprawnych na Ukrainie, Łucja Kielesińska pokazała sposób funkcjonowania kary relegacji na podstawie listów Trajana i Pliniusza. Ciekawie wypadła Elvira Havryliuk prezentując odczyt „Pozamałżeńskie dozwolone związki mężczyzny i kobiety: osobliwości regulacji prawych w antycznym Rzymie i we współczesnej Ukrainie”. Posiedzenie zamknął Jan Olszewski referatem: „*Roma locuta, causa finita est* – reskrypty cesarskie, a uchwały Sądu Najwyższego”.

Obrazy należy uznać za nadzwyczaj owocne. Prelegenci podkreślali ponadczasowe wartości prawa rzymskiego, które jest jednym z trzech filarów europejskiej kultury, obok greckiej filozofii oraz chrześcijaństwa. Prawo rzymskie – co zgodnie akcentowali referenci – stanowi fundament spajający europejską kulturę prawną. Jako pole badawcze stanowi więc doskonały punkt wyjścia do współpracy naukowej pomiędzy Ukrainą i Polską. Wiele ze współczesnych instytucji prawnych, czy to ukraińskich, czy polskich, swe korzenie wywodzi właśnie z prawa rzymskiego. Uczestnicy konferencji zwracali uwagę, iż wciąż stanowi ono nieodzowny element w kształtowaniu instrumentarium współczesnego prawnika. Daje studentowi prawa, a przyszłemu prawnikowi coś, co można nazwać „ogólną orientacją”. Uczestnicy konferencji podkreślili także znaczenie ośrodka lwowskiego dla rozwoju romanistyki prawniczej oraz zaakcentowali niebagatelne osiągnięcia jego przedstawicieli.

Prelegenci oraz inni, wybrani uczestnicy obrad otrzymali sporządzone w dwóch językach (ukraiński i polski) certyfikaty, na których znalazły się loga Uniwersytetu im. Iwana Franki oraz KUL. Studencka młodzież miała okazję również spotkać się ze swoimi kolegami i koleżankami reprezentującymi ukraińskie organizacje studenckie. Wstępne decyzje odnośnie do przyszłej współpracy zapadły. Nie lada atrakcją i to w jak najbardziej pozytywnym sensie była dla uczestników obrad

możliwość posilenia się w uczelnianej stołówce. Jedzenie okazało się tanie i smaczne.

Niezależnie od powyższego uczestnicy konferencji mieli okazję zwiedzić historyczny gmach Uniwersytetu Lwowskiego oraz zobaczyć Muzeum Uniwersyteckie. Wielkim przeżyciem okazało się również przyjęcie ich na audiencji u metropolity lwowskiego JE arcybiskupa Mieczysława Mokrzyckiego. Polscy uczestnicy obrad odwiedzili następnie Cmentarz Łyczakowski i Orląt Lwowskich. Na tym ostatnim przedstawiciele działających na KUL organizacji studenckich „Gildia Akademicka Piusa XI” oraz „Polska Korporacja Akademicka Astrea Lublinensis” złożyli biało-czerwone wiązanki.

Lwowskie spotkanie ujawniło ogromny potencjał badawczy i warto mieć nadzieję, że będzie ono stanowić początek dalszej współpracy polsko-ukraińskiej w zakresie badań nad prawem rzymskim. Jeszcze w trakcie trwania obrad dotarły do uczestników sygnały, że kolejne ośrodki ukraińskie wyraziły zainteresowanie włączenia się w podobnego typu inicjatywy w przyszłości. Wydaje się, że do nawiązania relacji naukowych ze Lwowem gotowe są również organizacje studenckie spoza KUL-u. Tym bardziej, że wśród uczestników wyjazdu znaleźli się przecież przedstawiciele Uniwersytetu Śląskiego oraz Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Wyjazd do Lwowa z pewnością nie byłby tak udany, gdyby nie wartość i życzliwość przedstawicieli strony ukraińskiej, za co należą się podziękowania władzom Wydziału Prawa, kierownikowi Katedry Historii Państwa, Prawa i Doktryn Polityczno-Prawnych oraz panu doktorowi Marianowi Bedryjowi, który wziął na siebie ciężar związany z „ogarnięciem” niezliczonych spraw organizacyjnych.

Zasada wzajemności wymaga, by kolejne podobnego rodzaju sympozjum odbyło się w Polsce. Wstępnie chęć jego organizacji za rok zadeklarowała Katedra Prawa Rzymskiego KUL.

Grzegorz Nancka*

* Uniwersytet Śląski